

vaade ümbrusse (rahvasuus „kalmemägede“, „kirikumägede“, „kiriku-
asemete“, „kabelimägede“ jne. nime all). Asjust, mida sääraseist
kalmeist leitakse (32. joon.), olgu mainitud: a) rauast: keldid (s. o.
kirved putkega, noad ja sirbid; b) pronksist: käe- ja kaelavõrud,
sõrmused, lihtsad ja spiraalsed mitmesugused ripatsid; tähtsamad
pronksasjad aga on niinim. kaarsõled, s. o. pleetnõela taolised riide-
kinnitusnõelad ehk sõled, mis seisavad koos pealpool olevast kaarest
ja harilikult ühes otsas olevast vedrust, mis läheb üle (kaare all olevaks)
nõelaks; kaarsõlgede vanus
on hästi määratud ja see-
pärast saab nende abil ker-
gesti määrata teistegi asjade
vanust, mis nendega koos
leitakse. Kaarsõlgi on mitu
liiki: niinim. „silmsõled“,
„peakilpsõled“, „oksastatud
sõled“, „ambsõled“ jne.;
pronksist on kaarsõlgede kõr-
val ka ümmargused niinim.
ketassõled; mainitud ehte-
asjust esinevad mõned harva
ka hõbedast, muidu valmis-
tatakse nad kõik pronksist;
c) kivist on kõvasid ehk
luisud ja ovaalsed tuluse-
kivid, millega tulekivi-killu
vastu tuld on löödud, nagu
hiljemini terasega; d) klaasist
on sagedasti mitmevärvilised
helmed; e) savist on poti-
tükke, mida kalmeis harili-
kult kaunis rohkesti; need
on tihti sõmerast, liivasest
savist, väga sarnased kiviaja
potitükkidega.



J. Pääsuke'se foto E. R. M. kogudest.

39. joon. Ohvipärn „Maesuitsu“ talu
juures Võnnu kihelkonnas.

Aareleiuena on mainimis-
vääriline Tartu-Maarja Kardla
küla leid, milles oli terve rida
väga ilusaid ja hästi säilinud
kaela- ja käevõrusid ning ambsõlgi (32. joon.) — kõik hõbedast ja
osalt kullastki, mis tol ajal Eestis ja Lätis väga haruldased.
Asjad on pärit arvatavasti mõnelt kaupmehelt, kes need oma varana
ära peitnud, mispärast leidu ka peitleiuks võib nimetada.

Üksikleidudena esinevad samad asjad, mis eespool kalmeleidudena
esindatud. Peale nende võiks mainida veel mõned üksikud rooma
rahad, mis siit-sealt saadud. Huvitav asjaolu on veel, et ovaalseid
tulusekive on üksikult suuremal arvul leitud Peipsi äärest soisilt
mailt, kust muidu tolle aja kalmeleide ei ole ja kus tol ajal inimene